

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2

The Relationship Between Learning Organization and Schools Effectiveness

Under The Office of Nakhon Phanom Educational Service Area 2

วัชรารักษ์ ศรีเมืองช้าง (Watcharaporn Srimuangchang)* ดร.วาโร เพ็งสวัสดิ์ (Waro Pengsawas)**

ดร.วันนิกา ฉลาภบาง (Wannika Chalakbang)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารและครูจำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 และประสิทธิผลของโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่น .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามประเภทของการจัดการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแบบแผนความคิดอ่าน 2) ด้านการคิดเชิงระบบ และ 3) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the relationship between Learning Organization and Schools Effectiveness under the Office of Nakhon Phanom Educational Service Area 2. The sample of this research were 360 who were administrators and teachers . The Learning Organization had the reliability coefficient was .98 whereas the school Effectiveness has the reliability coefficient was .96. The statistics used in analyzing the data were percentage, mean, standard deviation, t-test and the f-test. The results of this research were as follow; Learning Organization of schools and The School Effectiveness as a whole and in each aspect were at the high level. School administrators and teachers different opinions on the Learning Organization of the schools and school effectiveness were not. The School administrators and teachers opinions on Learning Organization and Schools effectiveness according to types of providing education were significantly at .05 level. The Learning Organization and the School Effectiveness had significantly positive relationship at .01 level. The research also proposed the guidelines to develop Learning Organization and school effectiveness in 3 aspects namely 1) model of thought 2) systematic thinking and 3) the ability to enhance students positive thinking

คำสำคัญ : องค์การแห่งการเรียนรู้ ประสิทธิผลของโรงเรียน

Key Words : Learning Organization, School Effectiveness

*มหาวิทยาลัย ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทนำ

ปัจจุบันโลกเจริญก้าวหน้าด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ก็ด้วยปัจจัยที่เกิดจากการก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร (Information Society) และความซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานทั้งภายใน และภายนอกองค์กร ส่งผลให้การแข่งขันที่เคยจำกัดอยู่ในวงแคบ ๆ ขยายขอบเขตออกไปครอบคลุมทั่วโลก

ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 มาตรา 11 “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกานี้”

สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐก็จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 สำหรับ หมวด 3 มาตรา 11 นี้ เป็นเรื่องของการนำหน่วยราชการไปสู่การเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) สำหรับแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตามแนวปฏิรูปการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะสำเร็จได้นั้น โรงเรียนหรือสถานศึกษาต้องมีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสร้างและพัฒนาบุคลากรให้

เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เพื่อไปสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาโรงเรียนยุคใหม่จึงสมควรอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้หรือองค์กรแห่งการเรียนรู้

กรมวิชาการ ได้กำหนดการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นการบริหารจัดการคุณภาพการจัดการศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพทางการบริหาร เน้นการพัฒนาคนเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ เซ็นเก้ (Senge, 1990 อ้างถึงใน ณรงค์, 2548) ผู้ให้แนวคิดที่ถือเป็นหลักการพื้นฐานของการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วยพฤติกรรมองค์กร 5 ด้าน คือ ด้านบุคคลมีความเป็นเลิศ ด้านรูปแบบวิธีการคิด ด้านการมีส่วนร่วมร่วมกัน ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ

ความสำเร็จของโรงเรียนเป็นตัวบ่งชี้หรือนำสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาและตัวการที่เป็นเครื่องตัดสินในขั้นสุดท้ายว่าการบริหารและองค์กรต่าง ๆ ประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้นก็ถือการศึกษาหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กรเหล่านั้น (กรณี, 2529 อ้างถึงใน พรชัย, 2548) การศึกษาถึงประสิทธิผลของโรงเรียนจึงเป็นการศึกษาถึงข้อมูลความสำเร็จของโรงเรียนอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิผลของโรงเรียนต่อไป ตามแนวคิดของ มอทท์ (Mott, 1972 citing Hoy and Miskel, 1991 อ้างถึงใน สันห์พิชา, 2545) ได้ระบุว่า การที่โรงเรียนจะมีประสิทธิผลเพียงใดพิจารณาจากความสามารถ 4 ประการ คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

วิโรจน์ สารรัตน์ (2548) กล่าวไว้ว่า โรงเรียนเป็นองค์กรให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องของการสอนและการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้ายของ

โรงเรียนก็คือ การเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลขึ้นอยู่กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่จะต้องร่วมมือกันสร้างความเชื่อมั่นทำให้โรงเรียนซึ่งเป็นองค์กรของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ ในการปฏิบัติทั้งด้านการเรียนการสอนและด้านคุณภาพของนักเรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 และทำหน้าที่ประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนในสังกัด ได้เล็งเห็นความสำคัญของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาศักยภาพไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ได้มากที่สุด ผลการวิจัยนี้จะได้นำเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุง และพัฒนาสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2
3. เพื่อเปรียบเทียบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ

4. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ

5. เพื่อเปรียบเทียบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามประเภทการจัดการศึกษาของโรงเรียน

6. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามประเภทการจัดการศึกษาของโรงเรียน

7. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2

8. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2

วิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบบรรยายเชิงสำรวจ มุ่งที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ซึ่งจะกล่าวถึงขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ประกอบด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการเป็น
องค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูใน
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม
เขต 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 2,393 คน จำแนก
เป็น ผู้บริหาร จำนวน 261 คน และครู จำนวน 2,132
คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้จำแนก
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 90 คน
และครู จำนวน 270 คน รวมทั้งสิ้น 360 คน โดยใช้
วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน
ครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า
(Rating Scale) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพ
ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบ
ตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็น
องค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่ง
ออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้แห่งตน
2. ด้านแบบแผนความคิดอ่าน
3. ด้านการมีส่วนร่วม
4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม
5. ด้านความคิดเชิงระบบ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ
ประสิทธิผลของโรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มี
ทัศนคติทางบวก
3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและ
พัฒนาโรงเรียน
4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายใน
โรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับ
สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน
ของการวิจัย

2.1 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 “การ
เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 อยู่ใน
ระดับมาก” โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์
การแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่กำหนดไว้

2.2 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2
“ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานครพนม เขต 2 อยู่ในระดับมาก” โดยการ
หาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย
ที่กำหนดไว้

2.3 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 “การ
เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ตาม
ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู แตกต่างกัน” โดย
การทดสอบค่าที (t-test)

2.4 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4
“ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของ

ผู้บริหารและครู แตกต่างกัน” โดยการทดสอบค่าที (t-test)

2.5 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 “การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนที่มีประเภทการจัดการศึกษาต่างกัน แตกต่างกัน” โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe Method)

2.6 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6 “ประสิทธิผลของโรงเรียนที่มีประเภทการจัดการศึกษาต่างกัน แตกต่างกัน” โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe Method)

2.7 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 7 “การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวก” โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ของเพียร์สัน (Pearsons Product - Moment Correlation Coefficient)

3. การหาแนวทางพัฒนาการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 โดยการศึกษาหาความถี่

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์กันระหว่างองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ดังต่อไปนี้

1. สมมติฐานข้อที่ 1 “การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 อยู่ในระดับมาก” ผลการ

ทดสอบสมมติฐาน พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านความรอบรู้แห่งตน ด้านแบบแผนความคิดอ่าน และด้านความคิดเชิงระบบ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรมีความภาคภูมิใจในวิชาชีพและประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม มีการยอมรับความคิดใหม่ ๆ เพื่อพัฒนางานให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะนำสถานศึกษาไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนด โรงเรียนยึดหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการ และบุคลากรคำนึงถึงคุณภาพองค์กรรวมทั้งระบบในการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรา บุรีเทศน์ (2549) ที่กล่าวสรุปไว้ว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้คือ องค์กรหรือหน่วยงานที่สมาชิกหรือบุคลากรทุกคนมีความรู้ ความสามารถและมีการใฝ่เรียนรู้ศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลาและทุกคนนำความรู้ของตนมารวมกันในการพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานให้มีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌรงค์ หล้าวงศา (2548) ได้ศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคคลมีความเป็นเลิศ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านที่มีค่าน้อยคือ ด้านรูปแบบการคิด สอดคล้องกับงานวิจัยของประวดี ขุนทวี (2548) เรื่อง ลักษณะองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาอุบลราชธานี ซึ่งพบว่า โดยภาพรวมของ ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าโรงเรียนมีลักษณะของ องค์การแห่งการเรียนรู้ 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านรูปแบบวิธีการคิดและ มุมมองที่เปิดกว้าง ด้านการสร้างและสานวิสัยทัศน์ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านความคิดความเข้าใจเชิง ระบบ และงานวิจัยของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2545) เรื่อง ปัจจัยทางการบริหารกับความเป็นองค์การแห่ง การเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 มีความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก

2. สมมติฐานข้อที่ 2 “ประสิทธิผลของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 อยู่ในระดับมาก” ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความสามารถในการ แก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถในการ ปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ด้านความสามารถในการ ผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติ ทางบวก สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ผลการ ศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการ แก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน โดยผู้บริหารและครูมีการ วางแผนแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียนร่วมกัน ครู ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ สามารถ ผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจนนักเรียน ชั้นสูงสุดของโรงเรียนเรียนจบหลักสูตรที่กำหนด นักเรียนมีความสุขและเพลิดเพลินในการเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้เกิดทัศนคติในทางบวก

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย ศิริรัตน์ ปัญญากร (2545) เรื่องประสิทธิผลเชิงระบบของ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งพบว่า ความมีประสิทธิผล

เชิงระบบของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและ รายด้าน อยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน เรียงอันดับจาก มากไปหาน้อยตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือด้าน กระบวนการ ด้านปัจจัย ด้านผลผลิต และตามความ คิดเห็นของครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน กรรมการนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน คือ ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยป้อนเข้า และผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งพบว่าระดับความมีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้านเช่นเดียวกัน

3. สมมติฐานข้อที่ 3 “การเป็นองค์การแห่ง การเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครู แตกต่างกัน” ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูมีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน จึงทำให้ การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุ เป้าหมายตามที่วางไว้ จึงทำให้ความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ร่วม โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นสูงกว่าครู ผลการวิจัย ปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้กำหนด วิสัยทัศน์ของโรงเรียนและมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน เพื่อที่จะนำสถานศึกษาไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

4. สมมติฐานข้อที่ 4 “ประสิทธิผลของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู แตกต่าง กัน” ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัย ปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ความสำเร็จของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่

สามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมาย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง สามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนได้ และชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจนทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงทำให้ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน โดยครูมีความคิดเห็นสูงกว่าผู้บริหาร ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน มีการพัฒนาหรือปรับปรุงโรงเรียน พัฒนาวิธีการสอนและนวัตกรรมอยู่เป็นประจำจนทำให้โรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาก้าวหน้าทันต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ขณะที่ผู้บริหารอาจต้องการให้มีประสิทธิผลมากกว่าที่เกิดขึ้น

5. สมมติฐานข้อที่ 5 “การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนที่มีประเภทการจัดการศึกษาต่างกัน แตกต่างกัน” ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการเรียนรู้อย่างเป็นทีม และด้านความคิดเชิงระบบ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษาวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 3-4 มีการดำเนินการด้านการเรียนรู้เป็นทีม ยึดหลักการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการ มีการประชุมปรึกษาเพื่อเสนอแนะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นรวมทั้งการตัดสินใจเพื่อหาข้อสรุปที่สามารถนำมาปฏิบัติงานได้ รู้จักยอมรับในความสามารถซึ่งกันและกัน รวมทั้งด้านความคิดเชิงระบบ บุคลากรคำนึงถึงองค์รวมทั้งระบบในการปฏิบัติงาน บุคลากรได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งต่างจากการดำเนินงานและความ

รับผิดชอบของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3

ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับ สมคิด สร้อยน้ำ (2547) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวแบบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. สมมติฐานข้อที่ 6 “ประสิทธิผลของโรงเรียนที่มีประเภทการจัดการศึกษาต่างกัน แตกต่าง” ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติในทางบวก และด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่สอนในช่วงชั้นที่สูงกว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาเฉพาะด้าน ประกอบกับจะต้องเตรียมนักเรียนให้สามารถสอบแข่งขันเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นจึงต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาวิธีการเรียนการสอน โดยการเข้ารับการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนั้น การจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น โรงเรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียนจะต้องสอดคล้องและทันสมัย ทันกับความเจริญก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลง นโยบายของโรงเรียนไม่ควรตายตัวจนเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เพราะจะทำให้ล้าสมัย ในขณะที่เดียวกันจะต้องสามารถปรับตัว ให้ทันความเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยเฉพาะในด้านการเรียนการสอน ควรมีนวัตกรรมและสื่อการสอนใหม่ๆ มีการค้นคว้าและพัฒนาสื่อ อุปกรณ์การสอนอย่างสม่ำเสมอ

ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้สะอาด ร่มรื่น เพื่อให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการ และเกิดบรรยากาศการเรียนรู้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิลปชัย ศรีเกียรติ (2540) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 6 พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ วัฒนา พวงสวัสดิ์ (2540) เรื่อง ปัจจัยการสร้างทีมงานที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีประสิทธิผลของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

7. สมมติฐานข้อที่ 7 “การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก” ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ เพื่อบริหารและจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนในสังกัดให้เกิดมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้เครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิต แสงสุ (2548) ได้ศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 5 พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 5 อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการดำเนินงานสูงสุดคือ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมของโรงเรียน และด้านการจูงใจ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาครูและ

ทีมงาน ด้านที่มีการดำเนินงานต่ำสุดคือ ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา แสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มผลการปฏิบัติงานของบุคคลและของโรงเรียน ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของโรงเรียน และงานวิจัยของ ปาติกา นิธิประเสริฐกุล (2547) เรื่องปัจจัยด้านภาวะผู้นำและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนในระดับสูง

สรุปผลการวิจัย

องค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามประเภทของการจัดการศึกษาโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียนสูงสุด

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดให้ได้มาตรฐานและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลากรในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2

2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ด้านอื่น ๆ เช่น ด้านชุมชน ด้านครูผู้สอน ด้านงบประมาณ ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น

3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2

เอกสารอ้างอิง

ณรงค์ หล้าวงศา. 2548. ศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต

1. การศึกษาอิสระการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประวิติ ขุนทวี. 2548. ลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ปาติกา นิธิประเสริฐกุล. 2547. ปัจจัยภาวะผู้นำและองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก.

วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยบูรพา.

พรชัย เชื้อชูชาติ. 2546. ความสัมพันธ์ระหว่าง

วัฒนธรรมองค์กร โรงเรียนกับประสิทธิผลของ โรงเรียนเทศบาล ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

พัชรา นูรีเทศน์. 2549. องค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3.

วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

พินิจ แสงสุ. 2548. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. การศึกษาอิสระศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วันชัย ศิริรัตนปัญญาการ. 2545. ประสิทธิภาพเชิงระบบของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วัฒนา พวงสวัสดิ์. 2540. ปัจจัยสร้างทีมที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิโรจน์ สารรัตน์. 2548. โรงเรียน : การบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.

ศิลปชัย ศรีเกียรติ. 2540. ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

สัณห์พิชา ชวนคำราญ, 2545. ความสัมพันธ์ระหว่าง

คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

กับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบัน

ราชภัฏเพชรบุรี.

สมคิด สร้อยน้ำ, 2547. การพัฒนาตัวแบบองค์การแห่ง

การเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.